

VOM KATHOLISCHEN DEUTSCHORDENSGBIET ZUM PROTESTANTISCHEN HERZOGTUM PREUSSEN

Friedrich Johannsen, Jens Riechmann

ABSTRACT

The secularisation of the domains of the Teutonic Order in Prussia led to the establishment of the first Lutheran territorial church in the world. This fact is almost forgotten today, and this is evident even in specialised literature on the Reformation. The article outlines the introduction of the Reformation in Prussia, considering it as an example of its smooth and successful entrenchment. In order to show this, the late stage of the rule of the Teutonic Order is defined, showing that fundamental reform was triggered by a multi-layered crisis characteristic of the Order's domains in Prussia. The article shows that, in coordination with Martin Luther and Philipp Melancthon, and assisted by his bishops, after becoming the first Duke of Prussia in 1525, Albert, the Grand Master of the Teutonic Order, implemented reforms in his domains that resembled the main problems raised by the Reformation in an almost exemplary way. But at the same time, it shows that the introduction of the Reformation in Prussia was not a unidirectional process, for Duke Albert supported Andreas Osiander's ideas for some time, before he gradually entered the ranks of the confessors of Augsburg.

KEY WORDS: Teutonic Order, Prussia, Reformation, Albert, Martin Luther, Andreas Osiander.

21

ANOTACIJA

Vokiečių ordino valdų Prūsijoje sekularizacija atvedė į pirmosios pasaulyje liuteroniškos teritorinės Bažnyčios įsteigimą. Šiandien šis faktas beveik nugrimzdęs užmarštin, ir tai pastebima netgi specializuotoje dalykinėje literatūroje apie Reformaciją. Straipsnyje apžvelgiamas Reformacijos įvedimas Prūsijoje, traktuojant jį kaip sklandaus ir sėkmingo Reformacijos įtvirtinimo pavyzdį. Siekiant tai atskleisti, apžvelgiamas vėlyvasis Vokiečių ordino valdymo laikotarpis, parodant, kad į esminę reformą atvedė daugiasluoksnė krizė Vokiečių ordino valdose Prūsijoje. Nurodoma, kad koordinuodamas veiksmus su Martinu Lutheriu ir Philippu Melanctonu bei padedamas savo vyskupų, Vokiečių ordino didysis magistras Albrechtas, 1525 m. tapęs Prūsijos hercogu, įgyvendino reformas, jo valdose beveik pavyzdinai atliepusias pagrindines Reformacijos keltas problemas. Bet kartu parodoma, kad Reformacijos įvedimas Prūsijoje nebuvo vienakryptis procesas, o hercogas Albrechtas kurį laiką rėmė Andreasą Osianderį ir tik pamažu stojo į Augsburgio išpažinimo šalininkų gretas.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Vokiečių ordinas, Prūsija, Reformacija, Albrechtas, Martinas Lutheris, Andreasas Osianderis.

Friedrich Johannsen, Dr. phil. habil., retired professor at the Leibniz University of Hannover, Institute of Theology and Religious Studies, Appelstraße 11A, D-30167 Hannover, Germany, Email: friedrich.johannsen@theo.uni-hannover.de.

Jens Riechmann, Dr., Leibniz University of Hannover, Institute of Theology and Religious Studies, Appelstraße 11A, D-30167 Hannover, Germany, Email: jens.riechmann@theo.uni-hannover.de.